

Φυσικά τὰ χριστιανικά λόγια ισχύουν κάπως και για τὴν Τέχνη. Ἐχει κι αὐτὴ τοὺς κλητοὺς Τῆς και τραγικὸ παράδειγμα ὁ Κερκύρας. Ἀλλὰ τὰ ἄτομα, ποὺ ἀνάφερα παραπάνου, εἶναι αὐτόκλητοι ἢ σωστότερα περίσαστοι. Λέγοντάς τους ποιητὰς ἐπειδὴ γράφουν στίχους, κάνουν τὸ ἴδιο λογικὸ λάθος, ὅπως ὅταν πῆς τὸ μπουμπουζα ἀηδόνι ἐπειδὴ ἔχει φτερά. Χρηστε τὸ Μεσοίχ σας τώρα!

Μερικοὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν τάξιν τῶν νέων ἔρχονται στὴν Εὐρώπῃ ἀφ' ὅπου τελειώσουν τὸ ἑλλ. πανεπιστήμιον. Ἡ στενὴ ἀντίληψη καὶ αἰσθηματικότης τῶν γονιῶν τους φοβᾶται νὰ τοὺς στείλῃ εἰς τὴν παιδείαν ἀκόμα, μήπως καθοῦν ἐπὶ τὴν μεγάλη ζωὴ. Ἐνας τέτοιος νέος ζωντανὸς κι ἐλπιδοφόρος μοῦ γράφει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα· ἀπὸ ξέρω πῶς καλὰ καὶ ἀγαθὰ θάταν νὰρχοῦναι ἐξω, μὰ εἰδὼ σὸ σπῆτι μου μὲ περνεῖ ἀκόμα γιὰ μωρὸ καὶ φοβούμαι νὰ μὲ ἐμπιστευθῶν ἐπὶ τὸν ἑαυτὸ μου. Ἐκλεῖσε τὰ 17 χρόνια καὶ βρισκεται σὸ κρίσιμότερον σημεῖον τῆς ἐξελίξεώς του. Ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν ὁ στενὸς ὀρίζων τῶν δημοτικιστῶν τὸν σπρώχνει στὴν Τέχνη, ἀπὸ τὴν ἄλλη ξαναμασημένια καὶ ἀχώνευτα πανεπιστημιακὰ θεωρήματα τοῦ ἐνισχύουν τὴν μονομέρειαν. Διδακτορικὰ ἐξετάσεις σὲ μᾶς θὰ πῆ ξεχωριστὰ μὲ μὲν, χαντάκι μὲ ὑγείας καὶ στοῦπωμα τοῦ κεφαλοῦ μὲ λέξεις λέξεις. Κ' ἔτσι τὸν στέλνουν ἐξω πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Ἐδῶ βλέπει πῶς δὲν πρέπει νὰ παίρνωμ τὴν ζωὴ βωμαντικώτερη ἀπ' ὅτι πρᾶγματι εἶναι· πῶς τοὺς λόγους τοῦ Λεβίδη ἢ τοῦ Μιστριώτη καὶ τὰ περισσότερα στιχοπλεμμένα λόγια μᾶς δὲ χωρίζει χάσμα κανένα—μὴ βαθμιαία μεταβολὴ ποὺ σχηματίζει κύκλον—πῶς ἂν ἐξαιρέσης δύο τρεῖς, κανέναν δὲν ἀξίζει τὸ ἔννομα τοῦ ποιητῆ· «μὲ σκορπίες ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ ἐξοικονομούμενες στιγμὲς ἔργο δὲ γίνεται» ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ ζῇ ὅλους, ὅλους διόλου μέσα ἐπὶ ἀγαπημένα του πράγματα· πῶς ἢ ποίησιν μετριότητα δὲν ἀνέχεται· καὶ ντιλεταντισμὸς γιὰ ἄτομον ποὺ δὲν παίρνει τὴν ζωὴν γιὰ παιχίδι, θὰ πῆ ἱεροσυλία· κι ἴσως ἀκόμα πεῖ τῆς Τέχνης τὸ εὐγενικὸ λουλοῦδι ἀνθίζει μόνον ἐπὶ καρποφόρα γῆ. Θὰ αἰσθανθῆ τί θὰ πῆ ἐπιστήμη, ποῖα ἢ ἀξία καθὲς μίας ἐπὶ τὴν ζωὴν, καὶ ἡ μεγάλη ζωὴ μὲ τὴν πολυμέρειαν τοῦ ἰνδιαφέροντος θὰ τὸν βοηθοῦσε βρισκοντας τὸν ἑαυτὸ του νὰ πατήσῃ στέρεα ἐπὶ τὴν μάνα γῆ. Θὰ τὸν βοηθοῦσε, ἂν ἔβρυνε ἀπὸ τὸν τόπον του ὅσο τὸ δυνατόν λιγώτερον ἀκόλουτος. Καὶ τώρα μὲ τὴν σύγκρισιν ξεδιαικλόνοντας τὸ ἑλλ. σκοταδι βλέ-

πει πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἐργασθῆ ἐπὶ τὴν πατρίδα του ἀποτελεσματικώτερα. Ὅλα τὰ βλέπει, μὰ εἶναι πιά ἀργά. Τὸ φαρμάκι τοῦ πότισε ἐκεῖ πέρα τὸν ὀργανισμό του τόσο, ὅστε ἡ δύναμιν ποὺ τοῦ μένει εἶναι λίγη· ἡ δουλειὰ του μεγάλη. Γιατὶ πρέπει νὰρχισῆ ἀπὸ τὸ Α. Ἄν δὲν εἶναι πολὺ δυνατὴ φύσιν, πρᾶγμα δυσκολώτατον γιὰ ἓνα νεοέλληνα, θὰ χρειασθῆ αὐτὴ τὴν λίγη δύναμιν γιὰ μίαν ἀπαίσια ἐσωτερικὴ πάλη καὶ τρώγοντας τὸν ἑαυτὸ του θὰ καταστήσῃ νευραθενικός, ὑποκειμενιστὴς, σκεπτικιστὴς, ἀπιστιόδοξος. Ἔτσι κατάντησαν οἱ ἔλπίδες μᾶς!

Δὲν ξέρω μοῖρα τραγικώτερη νὰ βραβίω ἀπάνου στὰ νεανικὰ κεφάλια!

Ὁ Σκληρὸς μᾶς προτείνει ἓνα μέσον γιὰ νὰ πολεμήσωμ μίαν τέτοια μοῖρα καὶ ὑπερνωκόντας τὴν μονομέρειαν τοῦ ὀρίζοντός μας μὲ τὰ λυπηρὰ ἀποτελέσματα τῆς, ποὺ ἀνάφερα παραπάνου, νὰ δώσωμ κίνησιν, ζωὴν ἐπὶ τὴν νεκρὴν χώραν. Τὰ λόγια του δὲν πρέπει νὰ περᾶσουν ἀπὸ μᾶς τοῦλάχιστον ἀπαράτηρα. Γιατὶ οἱ θετικὲς του ιδεὲς ἀνατρέπουν τὴν δικὴν μᾶς καὶ τὴν δρᾶσιν μᾶς τὴν ἀποδεικνύουν οὐτοπιστικὴν.

Ὅ,τι χτυπήσωμ καὶ ὅπως τὸ χτυπήσωμ μεις παίρνουμε τὸ γιὰ τὴν πηγὴν τοῦ κακοῦ, εἶναι γι' αὐτὸν μίαν ἀπὸ τὴν σοβαρώτερην ἀλλὰ τὴν δευτερεύουσαν αἰτίαν, εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ ὁ πόλεμος μᾶς θὰ πάη σὰ χελώνα κ' ἴσως εἶναι μάταιος, ἐν ὅσῳ δὲ χτυπήσωμ τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν. Τὸ πολὺ πολὺ θὰ ποχτήσωμ ἀκόμα καὶ ἄλλους ἀκαδημαϊκοὺς ὀπαδοὺς. Μὰ ἔτσι, μὲ λόγια δὲ θὰ κινήσωμ καὶ μὲ χρόνια πολλὰ ἀκόμα οὔτε μίαν βίβιν ἀπὸ τὴν ἐπίσημην μηχανὴν τοῦ κράτους. Ἀναγέννησιν ποθεῖ ὅπως καὶ μεις, ἀλλὰ γι' αὐτὸν μόνον καὶ μόνον ἓνας δρόμος ὑπάρχει. Νὰ πάρωμ ἐπὶ τὰ χέρια μᾶς τὸ κοινωνικὸ ζήτημα ὀλοκληρῶν, ἂν δὲ μπορούμε νὰ ἐργασθῶμ ἑμεῖς οἱ ἴδιοι ἀμέσως, νὰ νοιώσωμ καὶ τὴν ἀνάγκην νὰ δώσωμ τὴν πρώτην ὄψιν πρὸ πάντων τοῦς νέους μᾶς, νὰ μὴ μένωμ ἀδιάφοροι ἐπὶ καθὲς κίνημα ποὺ τείνει τὸ ζῆπνημα τῶν σκλαβῶν, κ' ἔτσι ἐμμέσως νὰ ὑποβοηθήσωμ τὴν πάλην τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Γιατὶ χωρὶς αὐτὴν θὰ βασιλεύῃ νεκρα. Ὅχι μόνον ἀκαδημαϊκοὶ ὀπαδοί, μὰ τὰς τάξεις ὀλοκληρῶν χρειάζονται γιὰ νὰ μᾶς ὑψώσωμ ἐπὶ πολιτικὴν δύναμιν. Ἐνας τέτοιος ἀγῶνας θὰ μορφώη χαρακτηριστὴς φανατικὸς, θὰ συνταράξῃ τὰ κοιμισμένα στρώματα, σκλάβους καὶ ἔρχοντες, θὰ πείσῃ, θὰ ἐνθουσιάσῃ γιὰτὶ μὲ λόγια ἀπλὰ θὰ πιάσῃ τὸ σφυγμὸν τοῦ ἀτόμου, τὸ συμφέρον του, καὶ οἱ λόγοι ποὺ κινοῦν τὴν κοινωνίαν εἶναι κυ-

ρίως ὀικονομικοὶ, ὀλοικοί. Ἀπόφυγν ἐπίτηδες καθὲς κριτικὴ τοῦ βιβλίου, γιὰτὶ μόνος μου σκοπὸς ἦταν νὰ σῶμ κάμω καὶ τὸ προσέξτε καὶ νὰ κάνετε καὶ τοὺς ἄλλους προσεκτικῶς. Ἀνάφερα μόνον τὴν πρωτότυπην ἀντίληψιν του γιὰ τὸ κοινωνικὸν μᾶς πρόβλημα, ἀρίνοντας τὸν ἴδιον νὰ μιλήσῃ ὅσο μού τὸ ἐπέτρεπε ὁ χρόνος. Ἀλλὰ οἱ λίγες μου γραμμὲς δὲν ἐξήντησαν καθόλου τὸν πλοῦτον τοῦ ὀλιγῶλου βιβλίου. Ἐξίτηκον πρὸ πάντων τί μᾶς χωρίζει καὶ τί μᾶς συνδέει μὲ τὸν Σκληρὸν, γιὰτὶ ἀποτείνεται πρῶτα ἀπ' ὅλα τοῦς δημοτικιστὰς καὶ γιὰτὶ πρῶτα ἀπ' ὅλους ἐμᾶς ἐνδιαφέρουν τὰ λόγια του. Ἐχόμε ἐμπρὸς μᾶς ἓνα σοβαρὸν ἐπικριτὴν καὶ φίλον, ἔτοιμον νὰ κατεβῆ ἐπὶ συζήτησιν μὲ καθὲς ἐντιμον συζητητὴν. Καὶ ἐπὶ μίαν τέτοιαν συζήτησιν ἔχει καθήκον ὁ «Νουμάς» νὰ νικήη τὴν στήλιν του. Γιατὶ ἔτσι θὰ χυθῆ ἐπὶ τὸν κύκλον μᾶς μίαν νέα ζωὴ. Διαδώστε τον καὶ θὰ σῶμ ἀναγκασθῆ ἢ νὰ τὸν παραδεχθῆ ἢ νὰ τὸν πολεμήσῃτε. Περμένω τὴν συζήτησιν καὶ τότε θὰ μιλήσω ἀναλυτικώτερα πολεμῶντας ἂν πρέπει νὰ πολεμηθῆ κατὶ καὶ ὑποστηρίζοντας ὅ,τι πρέπει νὰ μείνῃ. Μὰ πρῶτα ἀπ' ὅλα ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟΝ.

Starnberg 1/8/1907.

A. ΝΤΕΛΟΣ

ΚΥΝΗΓΟΣ

Ἀκόμα λάμπει τῆς Ἀβῆς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τ' ἀστὲρ
καὶ νὰ σου βγαίνει ὁ κνηγὸς μὲ δίκανον ἐπὶ χερί.
Θὰ δεκατοῖσι ὀρτύκια
ὡς ἐκατὸ κ' ὡς χίλια,
ἐυλόκοτες, περδίκια,
λαγούς μὲ πετραχίλια.

Σκυλί μὲ μύτη ἀλάθετη καὶ μὲ γοργὰ ποδάρια
μπροστὰ του τρέχει ψάχνοντας ἐπὶ θάμνους καὶ θυμάρια.
Παντοῦ ζητᾶει περδίκια
ὡς ἐκατὸ κ' ὡς χίλια,
ἐυλόκοτες κ' ὀρτύκια,
λαγούς μὲ πετραχίλια.

Στὸν τοῖχον τῶντες εἶταν τρεῖς ἢ μίαν κοντὰ σὴν ἄλλη,
μὲ ἀπὸς διαλέγει κ' ἀπ' τὴν τρεῖς φρεῖν τὴν πιὸ μεγάλην.
Γιὰ νὰ χωράει περδίκια
ὡς ἐκατὸ κ' ὡς χίλια,
ἐυλόκοτες, ὀρτύκια,
λαγούς μὲ πετραχίλια.

Πλοκοβραδιάζει κ' ἀρχισε νὰ κελαιδαίει τ' ἀηδόνι,
καὶ πῶς ὁ κνηγὸς γοργάει χωμένος μὲσ' ἐπὶ σκόνην.

σανε, πῆρ μίαν διάρρωτη κ' ἐβῆνε τὰ λαθια, ἴσως γιὰ νὰ σῆσῃ μέσα του καθὲς δυσάρεστο λογισμὸν. Ἡ Κατινούλα βγήκε ἐπὶ λίγο, κόκκινη, φεγγυοβόλουσα, μὲ τὰ ζῆρα τῆς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶχε χλωροφορμίσει ὁ γιατρός. Τῆς ἔγνεψε φιλικὰ ὁ Ἀντρέας καὶ μπῆκε ἐπὶ τὴν σαλᾶ, ἐνῶ πῆγαινε ξανά ἡ Κατινούλα ἐπὶ τὴν κάμερὴν τῆς.

Ὁ Σ.βιλὰς ἔνω κάτω. Ἄμυ τῆς κοίταξε τὴν φούσκᾶν, μοιάζει πῶς ταραχτήκε· μοιάζει σὰ νὰ κατὰλαβῃ τίποτα· καὶ ἡ Κατινούλα, μόνον ποὺ ἡ μπιστοσύνη τῆς ἐπὶ Σεβιλὰ καὶ ἐπὶ Ἀντρέα τῆς εἶδνε τὴν πεποίθησιν πῶς ἐδῶ θὰ γειάνῃ καὶ γιὰ τοῦτο γελοῦσε. Δὲ γελοῖσε ὁ Σ.βιλὰς, τὰ μάγουλά του πεσμένα, καὶ κλεισμένα, συμμυζωμένα, σφιχτά, δὲν ἀβλάκωνε τὸ σῆμα του πᾶς τὸ φαρδί του τὸ πρόσωπον.

Πέντα ὅμως δυνατόν μιλῶσε κ' ἡ φωνὴ του ἀντηχοῦσε βαρὰ ἐπὶ τὴν κάτασπιν, μαρμαρόστρωτην σαλᾶ μὲ τὸ μεσιανὸν τῆς θεόρατον τζαμί ποὺ ἔπιανε ὅλον τὸν τοῖχον.

— « Ἀχρεῖα, ἔλεεινὴ, κακορίζικη δουλειὰ. Κακὴ, κακὴ τὴν ἔχουμε, φίλε μου κύριε Ὀλιπέρη. Καλέ, τί χειρὸν ἔχεις! Δίητε λόγος. Ἡ οὐρήθηρ τῆς φεγγωμένη ἀπὸ πάνω κι ἀπὸ κάτω. Νὰ, πῆς πῶς οὐρήθηρ δὲν ἔχει. Κ' ἡ φούσκᾶ φουματισμένη ἀπὸ ἀ-

κρη ἐπὶ ἀκρη. Φουματίωση μάλιστα ποὺ ἀπλοχωρεῖ καὶ πᾶει, φουματίωση ποὺ βόιτικετα ἐπὶ ἀδίκωπην κίνησιν, ἐπὶ φυσικὴ τῆς ζετούλιξη. Χαμπάρι δὲν ἔχω πόσο καιρὸν μπορεῖ νὰ βρασταξῆ ἀβῶστο; ἐπὶ τέτοια κατάνια, ἓνα χρόνον, ἔξη μῆνας, ἴσως καὶ πιὸ λίγο, ἴσως πολὺ πιὸ λίγο. Γίνεται περίφημα καὶ νὰ ἐκπλωθῶν τὰ φύματα ὅσω ἀπὸ τὴν φούσκᾶ, νὰ πολεμήσωμ ἄξια ὅλον τὸν ὀργανισμόν, νὰ βρῆσωμ ἐπὶ νεφρῶν, ἐπὶ σπῆντερον, ἐπὶ σπῆθος, ἐπὶ λαίμῳ, ἐπὶ κεφάλι. Τὸ κορμί μᾶς γιὰ τὰ τρία τέταρτα νερὸν εἶναι. Δὲν τὸ φανταξεται κανεὶς τί ἔφολον ποὺ κολυμποῦνε τὰ διαβηλεμένα τὰ φύματα παντοῦ μεριά. Νὰ κλείσωμ οἱ πληγῆς μοναχίς τους, ἀπίθκον, κάμποσο ἀπίθκον. Μὰ δὲ σὰς λέω, μπορεῖ, μπορεῖ καὶ νὰ γειάνῃ μπορεῖ τὰ πλοχωρέματα νὰ σταματήσῃ, μπορεῖ τὰ φύματα νὰ πᾶσωμ. Ἀχρεῖα, φίλε μου, ἀχρεῖα δουλειὰ, ὅπως κι ἂν εἶναι. »

Ἀποβρόντητος ὁ Ἀντρέας, ξερὸς.

— « Μὰ, γιατρί μου, ἔτσι δὲ θὰ τὴν ἀφήσωμ. Τὰ δυνατόν καὶ τὰ δύνητα νὰ δοκιμάσωμ. Κατὶ, κατὶ θὰ κάμετε, γιατρί, χωρὶς ἄλλο! »

— « Ἀμέ, πῶς δὲ θὰ κάμω; Μήπως θὰ τὴν πετάξωμ ἐπὶ δρόμον σὰν τὸ σκυλί; Σήμερον καὶ τὰ σκυλιὰ τὰ νοάζουνται. Νὰ, κατὶ στοχαστήκα, δη-

λαδὴ τώρα τώρα τὸ στοχάζωμ. Γιὰ τὴν βελτιογραφίαν θὰ κούσωτε, γιὰ τὴν περιφρημῆς ἀχτῆδες ἔξ, ἐπειδὴ καὶ δὲν ξέρουνε τί ἔννομα νὰ τὴν δώσωμ, μὴν ξέροντας καθαρὸν καὶ τί πρᾶμα εἶναι. Ὁ γέρον Ἡλίου ἔχει ἀκόμα κάμποσα κ' μᾶς; μῆθι, κάμποσα μυστήρια νὰ μᾶς ξεσκεπάσῃ. Καὶ ἡλιος τί σημαίνει; Σημαίνει ζεστατικὴ καὶ ζωὴ. Ἀχτῆδες, ἡλιος, ἡλεχτρισμὸς, ὅλα τὰς ἓνα. Τὸ φῶς, ἡ ἀρχὴ τῶν ἢ μηχανῶν τους τὸ φῶς. Καὶ τὸ φῶς; σφῆρνε, σφῆρνε φρεῖρα. Ὅταν ἔχουμε ἄξια ἐπὶ τὸν δῆμον, πιὸ συχνὰ ἐπὶ τὸ πρόσωπον—γιὰτὶ ἐκεῖ ἔρχεται καὶ σοῦ φωλιάζει—καμὴ χρονικὴ φουματίωση φλόγωσιν, κανένα λυκο, λούπους τουμπροσουλῶζους, πῶς λένε, ἢ κανένα λύκωμα, μὲ τὴν βελτιογραφίαν, φίλε μου, τὸν ξεπαστρέβουμε μίαν χερὰ καὶ τὸ πετσάμι σου γίνεται ὀμορφὸν καὶ γλιστρὸν, σὰ νὰ μὴν ξυγκώθητε πῶς του, σὰ νὰ μὴν τὸ πλάκωτε κακῶ. ἐπειδὴ τόντις πολλὰς φορὲς μοιάζει μὲ πλάκα. Μάλιστα. Μὰ ὁ λύκος φαίνεται, εἶναι ἐξώπετος καὶ βελτιογραφίεται ὅσο ἔχεις ὀλεξῆ. Ἀλλάζει μὲ τὴν φούσκᾶν ποὺ εἶναι ὀργανοκλειστό. ἴσως ἴσως ὅμως ἡ φούσκᾶ τῆς ἀνοικτῆ. Ὅστε δοκιμὴ γίνεται. Γνωρίζω εἰδὼ ἓνα καλὸν βελτιογράφον. Ρωτοῦμε. Καρὸς κυλῆς νὰ φροντίσωμ. »

Ἀστραπτερὰ μίαν σκιῆν πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ τοῦ

Στους κάμπους βρήκε δρύκνια
ὡς ἑκατό κ' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, περδίκια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.

Λαχανιασμένο τὸ σκυλί ξοπίσω του παγαίνει,
τὸ βῆμα ἔχει σιγανό, τὴ γλώσσα κερμασμένη.
Ἐβαλε ὀμτρός περδίκια
ὡς ἑκατό κ' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, δρύκνια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.

Ἐχει ρηχτή τὴν τσάντα του ὁ κυνηγὸς στὴν πλάτη,
μὲ λίγο ἄρα δροσερὸ τῆς ἐξοχῆς γιομάτη.
Καὶ τὸν γελοῖον περδίκια
ὡς ἑκατό κ' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, δρύκνια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Δ'

Πενκοβοῖν 26 τοῦ Ἀλωνάργη.

Νερό πίνω ἀπὸ τὴ σπηλιά. Σπέλα τὴ λέν οἱ χωριῖτες κ' εἶναι σπηλιά φυσικὰ στὰ ριζὰ τοῦ βουνοῦ καὶ στὰ βάθια τῆς ἐπάρχει γλέβα νερό καθαρό καὶ δροσερότατο. Πίνεις, πίνεις καὶ χορτασμοὶ δὲν ἔχεις καὶ ὄλο ἐέλεις νὰ πίνεις καὶ λ' πῶσαι ὅσα δὲν μπορεῖς πιά νὰ πνεῖς ἄλλο. Ὁξω ἀπὸ τὴ Σπέλα δ' πάρχει ζημηκλήσι μὲ κισπερίσιο, μὲ σκοῖνα καὶ μ' ἀγικκλήματα καὶ πᾶν ἀπὸ τὴ σπηλιά ἀρχινᾷ ὁ δάσος.

Φλέβα νερό καὶ σπηλιά περδίκια βρίσκεται καὶ ἄλλη μιά, μισὴ ἄρα ἀπὸ δῶ, ὀνημικά, πλάι σὲ ρεματιά. Οἱ χωριῖτες ἔχουνε χίσιαι σιμά τῆς, σὸ ψήλωμα, κλησιδάκι καὶ τὸ λέν Παναγιὰ ἢ Φλεβάρια ἢ ἰσσο, τιμώντες ἴσως, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἐλλήνες, κάποια θεότη τοῦ δάσους ποὺ τοὺς ἔδωκε γιὰ χάρισμα θεῖο τὸ περιφρῆμο αὐτὸ νερό. Ὁ δάσος τῆς Φλεβεριώτισσας, πενκοκρετωμένους καὶ αἰτός, εἶναι θάμα καὶ μάγεμα. Περδίκια ἡλέκκιση μέρα ξαπλωμένους κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα του, μὲ κλειστὸ τὸ

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὸ παρασμένο φύλλο.

Ἀντρία

— α Γιατρί, νὰ μοῦ τὸ πῆτε εἰλικρινά. Τὸν Τρυγητή, ἰδῶ καὶ τίςσερες μῆνας, ἂν τὸ Τρυγητὴ σὲς τὴν ἔφερα, καί, στὰ ἔπα του Τρυγητὴ, νὰ μοῦ πῆτε, ἀραγες δὲ θὰ εἶτανε ἢ γιατρεία πὶο αἰγούρη; — α Ἐννοεῖται. Καθὼς πάντα, ὅσο πὶο γλήγορα, τόσο καὶ πὶο αἰγούρη. »

Μὲ τὴν τρυμερή, τὴν ἀπλή τὴν ἀπάντηση, ποὺ κατακαθεῖ ἢ καρδιά του, τῆνοιωσε πιά ὀλα ξαφνικά. Ὁ δύστυχος ὁ Ἀντρία! Τότε, ἀχ! τότε θυμήθηκε. Τραβήγτηκε μίση στὰ φύλλα τοῦ μυαλοῦ του. Βέβαια! Πέμπτη. Μέρα Πέμπτη. Τρεῖς τοῦ Τρυγητῆ. Στὸ ζοχικό του. Ἐρχεται ὁ κ. Μαλαμῆς, τάχα γιὰ τὸ χταπόδι. Τὴν κοιτάζει. Ποιεῖ, ποιεῖ ἀπελπιστικὰ τὸ κορίτσι. Φωνάζει. Δὲν μπορεῖ ὁ γιατρός νὰ τελειώσῃ τὴ δουλειά. Δὲν τὴν ξετάζει ὡς τὸ τέλος. Κατεβαίνει κάτω σὸ σαλότο μὲ τὸν Ἀντρία. Καὶ μὲ τὴν Ἄννα. Τὸς λέει ῤητὰ πὸς πρέπει δέρτερη φορὰ νὰ ξαναρχίσῃ, νὰ τὴ δῆ, προτοῦ φύγουνε τουλαχιστο, νὰ καταλάβῃ τί ἔχει. Φυματίωση θάνα ἢ φαγέθαινα. Δὲν ἔχει ἄλλο. Τὸς παρακαλεῖ. Τὸς ξηγὰ κιόλας πὸς ἀνάγκη νὰ τὴ χλωροφορμίσουνε, γιὰ νὰ ἔτασῃ καταβαθα δίχως πόνου, πὸς μόνος του δὲ φτάνει, πὸς χρειάζεται συνάδερφο, παραστάτη, νὰ τὴν πᾶν μὲ μέρα σὸ Μπ. σὸυ Σεβιλὰ ἢ νὰ μνησίουνε τοῦ Σεβιλὰ νάρθη, ποὺ κρέθουμ θὰ τὸ κάμη.

Ἄχι! Ἄχι! Ἄχι, νὰ τὸ μόνο ποὺ ξέρανε νὰ παντήσουνε αἰ ὀλα τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ. Ἄχι, ὁ

βιβλίο πλάι μου καὶ μὲ ὀρθάνοιχα τὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴ. Καὶ πίστεφὲ με, περισσότερο ἀπὸ τὸ βιβλίο μοῦ λέν καὶ μοῦ μαθαίνου νὰ τὰ πεῦκα ποὺ ἀλαφροαεῖονται πότε ἀπὸ τὸν μπάτη καὶ πότε ἀπὸ τὸ μαῖστράλι, ἢ θάλασσα ποὺ ἀπλώνει κάτω, κατὰ τὴν τραμοντάνα, τὴν καταγάλεξη ὀμορφιά τῆς, τὰσώπαστα ζιτζίμα μὲ τὴ φίνοςρία τους καὶ τὰπὸμακρο κουδοῦνισμα κενενὸς διαβιτάριου μουλαριού. Ὁ γερο-Θεόκριτος μοῦ κρατᾷ σιντροφιά γλυκοτραγουδώντας μου τὸ «ἀδὸν ψυθῦρισμα» τοῦ πεῦκου ποὺ «ποῖ τὰν παγὰν μελῶδετα».

Ἐλα νὰ κατεβοῦμε στὴν πηγὴ, νὰ νερτοῦμε σὸ δροσερὸ τῆς νερό, νὰ δοῦμε καὶ τὰ τραγὰ ποὺ ποτίζονται στὴ γούρη. Νὰ καὶ τὰ πεῦκα ποὺ κατεβαίνουν περδίκια ἀπὸ τὸ βουνό, νὰ κ' οἱ ὀσημόφυλλες ἐλιές ποὺ ἀνεβαίνουν καμωρωτὲς τὰ ρεματὰ καὶ ζυγόνουνε ντροπαλὲς νὰγκαιλιόσουν τὰ λεβέντικα πεῦκα. Κάθουμαι ὄρες καὶ καμωρώνω τὴν πενέμορη αὐτὴ ζουγραφιά. Κοιτάζω μὲ ποιά τάξη κατεβαίνου οἱ πεῦκοι ἀπὸ τὸ βουνό, πᾶν στὴν κορφὴ οἱ γέροντοι ποὺ ἔσποσταίνου κ' ἐξαποτηρᾶνε ἀπὸ ψηλὰ τίς ποθοπλάνταχτες ἐλιές, καὶ πορκατόν οἱ μεσόκοποι ποὺ ἀργοπερπατοῦνε καὶ κάτω κάτω οἱ λεβεντοῖοι ποὺ γοργοτρέξου καὶ ζυγώσανε πιά τίς ὀνερεμένες. Κοιτάζω καὶ τίς ἐλιές ποὺ μὲ τὴν ἴδια τάξη ἀνεβαίνουν τὴ ρεματιά, μπροστὰ οἱ νῆς καὶ πίσω οἱ γερόντισσες.

Καὶ νὰ, ζυγώσανε. Καὶ τὸ μελέμ γλυκοσεῖ τὰ φύλλα τῆς κάθε ἐλιάς ποὺ βρίσκεται στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ τοῦ κάθε πενκοπαλήκαρου. Κι ἀκούς ποὺ ὁ πεῦκος σφουρῖζει τὴν ἀγάπη του καὶ ἢ ἐλιά τρυγοῦδᾷ ντροπαλὰ τὴν ἀποθυμιά τῆς. Καὶ τοὺς βλέπεις νὰπαλοφιλοῦνται. Καὶ βλέπεις ἀκόμα πὸς κάποια ἀνεράδα κακόβουλη μάγεψε πεῦκους κ' ἐλιές καὶ τοὺς κρατᾷ ἔτσι ἀντίκρου κερφωμένους καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ προχωρήσουνε μὲ δρασικελὴ ἀκόμα καὶ νὰ σβύσουνε σὲ ὀδρανοπόθητο σφιχτογκάλισμα τὴ λοχάρα τους. Καὶ λυπᾶσαι ποὺ δὲ δύνουσαι νὰ λύσεις τὰ μάγυ καὶ νὰν τοὺς σπρώξεις νὰ λυώσουνε σὲ ἀτέλωτη ἐρωτιά.

Σκαρφαλώνω σὸ βουνό καὶ βλέπω τοὺς πεῦκους ποὺ τοὺς ἔχουν ἀνοίξει οἱ ρετοινάδες τὰ σπλάχνα τους καὶ μὲζώνουν τὰ δάκρια τους νὰ πλουτίσουνε μ' αἰπά. Τὸ ἴδιο, θερρῶ, γίνεται καὶ στὴ ζωὴ, ποὺ

Ἀντρία ἀπὸ τὴν πεποίθηση στὸν ἑαυτὸ του. Ὁχι, κ' ἢ Ἄννα ἢ καμημένη ἀπὸ τὴ γλυκειά τῆς τὴν ἀφερμαδά, καὶ τὸ πὶο περιεργό, ἀπὸ καλοσύνη. Νὰ μὴν τῆς γαλάσουνε, λέει, τὸ καλοκαίρι τῆς καμημένης, ποὺ τὸ χαίρεται καὶ ἀναγκιλλιάζει, μὲ τὰ βᾶσκα, τὰ ψηλαφίσματα, τίς κλινικές, καὶ τὰ χλωροφόρμια. Ἐτσι φρονούσε καὶ ὁ Ἀντρία. Φρονούσε κάμποινα τέτοια. Μὰ τώρα ἔβλεπε πὸς καὶ ὁ πὶο τίμιος ἄθροπος βρίσκεται νὰ προφασιστῇ χίλια δύο, πολεμὰ ὁ ἴδιος νὰ γελαστῇ, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ κρυφὸ θέλημα τῆς ψυχῆς του, γιὰ νὰκούσῃ τὸ φυσικό του ποὺ ἀόνηιδά του τὸν κυβερνᾷ. Πότε τὸ ἑνὰ στοχαζότανε τότες σὸ Χαμονοκόρφι, πότε τὸ ἄλλο. Νὰ μὴν μπλέξῃ ἔξω μὲ τοὺς γιατροῦς, ἄς εἶναι γιατρός κ' ἑνας Σεβιλᾶς. Ἀποῦ τὸ νεφρὸ γιατρίφτηκε, γλύτωσε ἢ Κατινούλα. Ὅπως τὴν ἔσωσε πῆσι, ἀκόμη θὰ τὴ σώσῃ, καὶ γιὰ τοῦτο δὲν πρέπει ζῆνο χέρι νὰ τοῦ τὴν ἀγγίξῃ. Καὶ τὸ χειρότερο, τὸ πὶο φριχτό, μόλις τολμούσε σήμερα νὰ τὸ συλλογιστῇ Μάλιστα. Τὸν Τρυγητῆ, ὁ Ἀντρία χρωστοῦσε χρήματα τῆς Ἄννας μὲ τὰ γιατρικά, μὲ τὰ χειρουργήματα καὶ μὲ τοὺς χειρουργούς. ἀνγκάστηκε νὰ τῆς δανιστῇ τὸ χεῖμῶνα λογαρίαζε ἴσια ἴσια πὸς τὸ καλοκαίρι στὴν ἐξοχὴ θὰ μαζώξῃ ἀρκετὰ γιὰ νὰ τῆς τὰ γυρίσῃ πίσω. Κι ὁ Ἀντρία μισούσε τὰ χρέη. Μάλιστα δὲν τοῦ ἀρεζε καθόλου νὰ χρωστᾷ τῆς Ἄννας, ποὺ δὲν τοῦ φαίνότανε καὶ σωστό. Τὶ νὰ καταπιστῇ ἔξωδα καινούρια; Τὶ νὰ ξαναρχίσῃ τοὺς λογαρισμούς του; Καὶ ποῖο τῆφελος; Κανένα. Ἐπειδὴ, γιὰ νὰ τὸν

ὁ ἐγωῖσμός πολλὲς φορὲς ἀνοίγει ψυχὲς καὶ μαζώνου τὰ δάκρια τους καὶ πλουτίζει.

Μὰ λέω νὰν τὰφίσουμε αὐτὰ. Δὲν ἀξίζει μέσα σὸ πονηγοῖ τῆς φύσης νὰ θυμᾶται κενεῖς τίς ἀθλιότητες τῆς ζωῆς καὶ δὲν τριφάζει νὰ πέφτουν τέτιες μουντζελές στὴν ὀλοπερᾶνη ζουγοφιά τῆς Φλεβεριώτισσας. Ἄς πιούμε νερό καὶ ἄς ξεπλωθοῦμε κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα καὶ ἄς ἀκούμε τὰ ζιτζίμα ποὺ φλυεροῦν. Τὶ καὶ ἢ βογγᾷ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας ἢ φουετοῦνα τοῦ κόσμου;

Ε'

Πενκοβοῖν 28 τοῦ Ἀλωνάργη.

Ἄκου κ' ἔνα τρυγοῦδι τοῦ Παλαμά, ἀπὸ τίς «Ἐκτὸ φωνῆς τῆς λύρας».

Εἰδύλλια ροδομάγουλα καὶ μουκοβολισμέτα,
Γιὰ σὲς δὲν ἤρθα σὸ χωριό. Χωριότη, ἤρθα γιὰ σένα.
Τὸ δέντρο ἀπὸ ποὺ μίζωσε στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σου
Φέρνει λουλοῖδι ζωντανὸ στὰ χεῖλή σου τὸ λόγο.
Κ' ἤρθα νὰ πᾶρω ἀπ' τὸ δεντρί, νὰ κόψω ἀπ' τὸ λουλοῖδι,
Καὶ καὶ τὰ πᾶω στὴν ἄβροχη, στὴ ρημασμένη χόρα,
Ποῦ πῆνας γιὰ πᾶσι καὶ δίφρας γιὰ δόσους,
Νὰ γίνῃ δόσος ἢ ζωὴ καὶ ἢ τέχνη περιβόλι.

Γιὰ τὸ χωριότη ἤρθα κ' ἐγὼ σὸ χωριό. Κα κλέβω τὸ πράσινο καὶ τὴ δροσιὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ του. Καὶ τὰ φέρνω στὴν ἄβροχη καὶ στὴ λυκοσμένη ζωὴ μου. Καὶ τὴν κάνω δάσο—ἀδιάφορο ἢ δὲν τὸ κερφένω νὰ κάμω περιβόλι καὶ τὴν τέχνη μου. Καὶ ζουλεύω τὴ ζωὴ τοῦ χωριότη. Δὲς νὰ ζουλεύει καὶ ἐτὸς τὴ δική μας τὴ ζωὴ;

Σοῦτυχε ποτὲ νὰ κοιμηθεῖς σὲ δάσο; Νᾶχεις στρώμα ἀπὸ πενκοκλαδα καὶ μαξιλάρι ἀπὸ σκοῖνα; Σοῦτυχε ποτὲ νὰ φᾶς ψερράδικη κερκισιὰ στὴν ἀκροθελισσιὰ; Σοῦτυχε νὰ ζῆσεις ὀχι χρονὰ ἀλάκαρη, ἀλλὰ μὲ βδομάδα μονοχά, σὰ χωριότης, δουλειόντας, τρώγοντας, γλετώντας καὶ πλαγιάζοντας, ἀπυράλλοχα ὀπως αἰτός; Ἐλα, ζῆσε τὴν πρώτη τὴν τέτια ζωὴ, κ' ὀστερα πῆς μου ἢ ζουλεύεις τὴν τωρινὴ ζωὴ σου, τὴ φρυγοπατημένη καὶ χλωροκισαῖωμένη ζωὴ.

Σήμερα εἶναι Σοββάτο καὶ ὄλοι οἱ φοῦρηοι τοῦ χωριοῦ κερπίζουνε. Κάθε σπῆτι ἔχει καὶ τὸ δικὸ του φοῦρηο καὶ ὄλοι εἶναι ἴδιοι, μικροί, κάτασπροι, σπὸν ὀλόρηγο τοῦ σπῆτιοῦ, μὲ τὴν μπόσκα μὲ τὸ σορκό

ψυχολογῶμε καταβαθα, δὲν τᾶλεγε ἀφτὰ ὁ ἄθροπος ἀπὸ φιλαργυρία—μῆτε τοῦ περνούσε— τᾶλεγε ἀπὸ κενονικάδα. Κ' ἢ κανονικάδα τοῦ ἢ ἀχῶριστη καὶ ἀξέπὸσπικστη ἀπὸ τὸ εἶναι του, ἢ κανονικάδα τοῦ ἀπόδειχνε πὸς ἢ Κατινούλα θὰ γειάνῃ. Ὁ κύριος, ὁ πᾶτος λόγος τέτοιος εἶτανε. Νόμιζε ὁ Ἀντρία πὸς ἀδύνατο νὰ κιντυνίσῃ δύο φορὲς, μὲ μὲ τὸ νεφρί, μὲ μὲ τὴ φύσκα. Πράματὰ ποὺ εἶναι ἀταχτα, πράματα ποὺ δὲ γίνονται. Κ' ἔτσι μὲ τὴν Κατινούλα, ὅπως καὶ πρὸ ἑντεκα χρονὰ μὲ τὴν Ὀλια, δὲν ἄλλαζε ὁ Ἀντρία, ἀλλάζανε μονοχά τὰ περιστατικά τὴν Ὀλια τὴν ἔφρησε νὰ πεθάνῃ μόνημακρία του τὴν Κατινούλα, σὸ Χαμονοκόρφι, ὅταν ἤρθε ὁ Μαλαμῆς, μῆτε τᾶθαζε μὲ τὸ νοῦ του νὰ τὴ χωριστῇ πλάγι του τὴν ἤθελε καὶ γιὰ τοῦτο δὲν ἤθελε Μπ. καὶ κλινικές. Κ' ἢ περισσότερη πεποίθησή του, ἢ πίστη του στεριωμένη στὴν παρουσία τὴ δική του, στὴ δική του τὴν γιατρεία, ἴσως γιὰ νὰ μὴν ξαναπᾶθῃ ὁ τι ἔπαθε μὲ τὴν Ὀλια. Καὶ τὰποτέλεσμα ἔβγινε ἀπαραλλάχτο. Δὲν πῆγε τότες νὰ δῆ τὴν Ὀλια, γιὰτὶ δὲν τὸ χρωσούσε ἢ λογική του πὸς ἢ γυναῖκα του, νεώτερή του, φτυξιμένη, ἀγαπημένη, μποροῦσε νὰ πεθάνῃ πρὶν ἀπ' ἀφτόνε. Ἡ πλκνη του ἀπὸ λογικὴ μόναχα καὶ τίποτις ἄλλο. Καὶ πᾶλε ἢ λογικὴ τοῦ σφαιλοῖε τὰ μάτια, ἐνῶ σιμά του, στὰ πρόσωπό του, στὴ μούρη του τέτοιο κακὸ ζολόθρεβε ἀπὸ μέσα τὴν Κατινούλα.

(ἀκολουθεῖ)